

Cinc-cents anys a l'ombra del papa

Per als 18 milions de turistes i pelegrins que visiten anualment la plaça de Sant Pere, la capella Sixtina, els museus i la gran basílica, el Vaticà és un país de postal de record. Però també ho és de rècords. Consta com l'estat més petit del món (en territori, 0,44 km², i en població, poc menys d'un miler de persones en tenen el passaport), i és l'únic on l'índex de natalitat és zero. També podria entrar al llibre dels rècords pel nombre d'obres d'art per metre quadrat..., o pel de petits delictes comesos aprofitant les aglomeracions. I, és clar, per disposar de l'exèrcit més minúscul i acolorit del Planeta. La "Miles Cohortis pedestris Helvetiorum a sacra custodia Pontificis", o Guàrdia Suïssa, és formada actualment per un centenar de membres —entre oficials, sotsoficials, alabarders i capellans—, que enguany han decidit trencar (amb permís) la rutinària tasca de protegir nit i dia el papa i les dependències principals de la Santa Seu per commemorar els cinc-cents anys d'història.

Mercenaris fidels. Molt abans que Suïssa adoptés oficialment la neutralitat com a divisa internacional (el 1521), aquest territori alpí era conegut com a bressol "d'un poble de guerrers famós pel valor dels seus soldats", en paraules de l'historiador clàssic Corneli Tàcit. A l'edat mitjana, la superpoblació i l'escassetesa de recursos econòmics de la Confederació de Cantons va empènyer molts habitants a enrolar-se en exèrcits de regnats veïns. Un d'aquests cossos de mercenaris va ser el que va encarregar a la Dieta federal, al començament del segle XVI, el papa Juli II, enlluernat per la gran reputació dels suïssos. En un document del 21 de juny del 1505 sol·licitava dos-cents soldats per dotar la seu de l'església romana d'un cos militar capaç de vetllar pel "*servus servorum Dei*". No va ser fins al 22 de gener del 1506, després

La Guàrdia Suïssa ha fet 500 anys com a policia del Vaticà. La celebració no arriba en el millor moment. Diverses veus demanen que les seves funcions passin a mans d'unitats especials italianes o de l'ONU.

d'una llarga marxa des dels cantons d'origen, que no va trepitjar Roma el primer contingent, format per cent cinquanta alabarders amb Kaspar von Silenen al comandament. Lligats des d'aleshores a la figura papal (de la família de Juli II són els colors carabassa i blau dels vistosos vestits de la guàrdia), els mercenaris suïssos no han desaprofitat cap ocasió per demostrar la fama de lleials que els precedia. Amb tan sols dues dècades de servei, el petit exèrcit ja va viure la pàgina més tràgica de la seva història. El 6 de maig del 1527, arran del saqueig de Roma pels temuts lansquenets del rei Carles V, els guàrdies van deixar clar què significava jurar fidelitat al papa "*usque ad effusionem sanguinis*". Dels 189 mercenaris dirigits per Kaspar Roist, només 42 es van poder escapar del setge de la infanteria alemanya. Van salvar la vida del papa Climent VII, però no van poder evitar-ne la captura al cap d'un mes i la substitució temporal de la guàrdia pontificia per soldats espanyols i lansquenets. Aquest episodi, juntament amb un breu període a l'inici del segle XVIII i l'ocupació napoleònica del Vaticà (1798-1800), representa la discon-

tinuïtat cronològica més important de cinc-cents anys del cos helvètic al costat del papa. No és estrany, doncs, que el 6 de maig sigui una data assenyalada al calendari castrense de l'únic cos de mercenaris autoritzat pel dret suïss després de la constitució del 1874.

Entre tradició i modernitat. I diada del 6 de maig marca, cada any, la cerimònia d'incorporació dels nous reclutes suïssos. Amb tres dits de la mà dreta aixecats com a símbol de la Santíssima Trinitat, els aspirants de la força vaticana juren fidelitat a la Santa Seu en qualsevol de les llengües de la Confederació Helvètica: alemany (llengua oficial del cos), francès, italià o romanx. I és que si bé abans la majoria de candidats provenien dels cantons germanòfons de Lucerna i Sankt Gallen, la guàrdia s'ha hagut d'obrir gradualment a tots els racons de Suïssa per compensar la creixent "crisi de vacances". I les estrictes regles per ingressar-hi, justament, no hi ajuden gens. Per guarnir-se l'acolorit vestit de gala i obtenir l'exclusiu passaport vaticà (únicament mentre dura el servei) els aspirants han de ser nacionals suïssos d'entre dinou i trenta anys i de com a mínim 174 centímetres, amb el servei militar completat, catòlics practicants solters (requisit no aplicable a la comandància) i, sobretot, amb certificats de la parròquia corresponent del bateig, de la confirmació i de "bona conducta". Els "sants", en l'argot del cos, compleixen a dreta llei tots els requisits abans i després d'ingressar-hi, i prefereixen la lectura de la Bíblia a la

Els actes del jubileu

La celebració dels cinc segles de la Guàrdia Suïssa (www.schweizergarde.org) consta d'una quinzena de manifestacions (www.gsp06.ch) durant tot l'any. Aquest cap de setmana s'obrirà el jubileu a Friburg i a Roma amb festes i misses per marcar la data de l'entrada del primer contingent al Vaticà. Del 7 d'abril al 3 de maig tindrà lloc la Marxa cap a Roma, a la qual participaran vuitanta antimembres del cos (www.schweizer

EFE

sortides fora dels murs vaticans en les hores lliures. Però la gran majoria, englobats sota l'explícit terme de *killers*, aprofiten fins a l'últim segon abans de mitjanit per anar de festa a la veïna Ro-

garde.ch) per refer, cinc-cents anys després, el 723 km entre Bellinzona i Roma. També hi ha previstes exposicions, la publicació de llibres i l'edició de segells commemoratius en un esforç conjunt dels serveis postals suïssos i vaticans. La Swissmint, la casa de la moneda helvètica, traurà una moneda de record, dissenyada per l'artista grisó i antic guàrdia Rudolf Mirer. I el 6 de maig, el papa Benet XVI presidirà la descoberta d'una placa d'homenatge als 147 mercenaris suïssos morts durant el saqueig de Roma de 1527.

ma. Potser per això, després dels dos anys de servei mínim, un de cada cinc guàrdies cancel·len el jurament papal i es deixen seduir per les grans firmes de seguretat privada, amb sous molt més llaminers que els 1.200 euros mensuals que reben com a portadors de l'alabarda. I és que el pas per l'únic estat on el llatí és llengua oficial, a més d'afegir color al currículum, encara representa una bona oportunitat per als joves soldats suïssos per ensinistrar-se no sols en l'ús de les pesants i llargues llances destrial sinó també en arts marcial i punteria amb l'automàtica i el fusell d'assalt reglamentaris, o per formar-se amb cursos especialitzats de contraespionatge i, més recentment, de "terrorisme internacional".

Crim al Vaticà. El 1998, dos dies abans de la cerimònia tradicional de jurament, el terme *killer* va agafar tot un

altre sentit. El 4 de maig, nou hores després d'haver estat ascendit per Joan Pau II al capdavant de la Guàrdia Suïssa el comandant Alois Estermann, aquest va aparèixer mort juntament amb la seva esposa, la diplomàtica veneçolana Gladys Meza Romero. Al costat seu jeia, també sense vida, el jove soldat Cédric Tornay, amb l'arma del crim a la mà. L'assassinat d'Estermann va trasbalsar el petit estat, però sobretot el seu promotor, Joan Pau II, lligat íntimament al guàrdia des que el 13 de maig del 1981, amb vint-i-sis anys i acabat d'entrar al cos, va pujar d'un salt al papamòbil per protegir el pontífex amb el seu cos després del primer tret del turc Mehmet Alí Ağça. Des d'aleshores es va convertir en l'habitual "escut humà" del papa en viatges i vacances. I Karol Wojtyła, per la seva banda, es va encarregar de protegir-lo en la inusual escalada d'un ala-

El comandant de la guàrdia, Alois Estermann va aparèixer mort amb la seva esposa, Gladys Meza Romero

Alois Estermann (a la imatge superior) va pujar d'un salt al papamòbil per protegir el pontífex amb el seu cos després del primer tret del turc Mehmet Ali Ağca, el 13 de maig del 1981

barder ras a capità (1982), major (1983), tinent coronel (1989) i, finalment, 34è comandant en cap. Si abans dels fets del 4 de maig ja hi havia algunes opinions a favor de substituir l'antiquat exèrcit privat del papa per una unitat especial del Govern italià o de l'ONU, amb el crim les veus crítiques van ressonar a l'uníson per posar fi a un cos considerat fora de lloc a tocar del segle XXI. Per aturar la rumorologia creixent al voltant del cas, la judicatura vaticana es va imposar rapidesa per tancar les investigacions amb una versió dels fets idèntica a l'oferta pel portaveu vaticà Joaquín Navarro-Valls just després del crim: "Torney, en un rampell de folia [...], va assassinar amb la pistola reglamentària el comandant i la seva dona, i tot seguit es va suïcidar." El ressentiment per no haver rebut una condecoració del petit exèrcit, el consum de drogues i un tumor cerebral van ser els motius esgrimits per la justícia vaticana per explicar la conducta del jove caporal. Un còctel de factors que no va convèncer la mare del recluta, Muguette Baudat, per a qui

al darrere de tot cal buscar les eternes lluites de poder en el si del Vaticà. El seu fill, assegura, va ser el cap de turc triat per eliminar Estermann. La tesi d'una mà negra no va sortir únicament dels llavis de Baudat. Un grup de religiosos autoanomenat Deixebles de la Veritat va signar el llibre *Espelmes de sang al Vaticà* (1999), on es posava en dubte la versió oficial i es reforçava la tesi d'una batalla soterrada pel control de la Guàrdia Suïssa. No seria l'únic llibre acusador. Tres anys després els advocats contractats per la mare del presumpte assassí, els polèmics lletrats francesos Jaques Vergès i Luc Brossollet, van publicar *Assassinats al Vaticà*, el 4 de maig del 1998, en què afirmaven que Torney va morir per alguna cosa que "va veure o va saber". A partir d'aquesta investigació paral·lela i de les proves recollides, la parella d'advocats va aconseguir, a petició de Muguette Baudat, que un tribunal suís acceptés de demanar, el gener del 2005, la reobertura del cas.

Martí Crespo

La nova emigració: els alemanys fan les maletes

